

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

1. An absque assensu Summi Pontificis septem Germaniae Electoribus
possit octavus addi? Ex quo infertur, an potestas eligendi Imperatorem sit
largita septem Electoribus Germaniae à Summo Pontifice? Ex ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Nicolaus Papa, Episcopos non esse consecrandos, nisi post electionem, vel consensum Cleri, & populi. *Can. Episcopos 63 dist. vbi Cleri, Plebisque consensus requiritur; ne Plebs inuita Episcopum non opratum contemnat, aut odiat. Can. final. ibidem. Can. in nomine 23. dist.* Sed quia Vulgus aliquando per acclamationem ignaros, seu populares, nulla habita ratione probitatis, eligebat; idem hac usurpatione fuit priuata, & prohibita, ne deinceps electioni interesseret, & sic tertium tempus, successit, in quo Reges, & Principes Ecclesie grati fuerunt, & erga illam bene meriti. Idem Papa Carolo Regi Francorum & Imperatori, facultatem eligendi Summum Pontificem permisit; ac omnes Archiepiscopos, & Episcopos per suas Prouincias ab eodem Inuestituram accipere, definiuit. *Can. Adrianus, & seq. 63. dist.* Et quia plurimas perturbaciones in Ecclesia imò ruinam Sancte Religionis oriri cognouit Gregorius, idem in Synodo generali hoc prohibitum fuit in hæc verba: *Decretum, ut nullus Clericorum, Inuestituram Episcopatus, vel Abbatia, vel Ecclesia, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicuius Laica persona, Viri, vel Fœmina suscipiat. Quod si præsumpserit; recognoscat Inuestituram illam Apostolica autoritate irritam esse; & se usque ad dignam satisfactionem subiacere. Can. Quoniam Inuestituræ 16. q. 7. Et sic. Quartum tempus*

aduenit in quo Electio omnino Sæcularibus Principibus fuit prohibita; fuitque statutum, ut quicumque electionem Ecclesiasticæ ordinis tentauerit, Anathema sit, donec obediat, & consentiat in quidquid Ecclesia de electione proprii Præfultis se velle monstrauerit. *Can. 11. & seq. 63. dist.* Quintum tempus proximum fuit, in quo Canonicis, & Religiosis simul concessæ sunt electiones Episcoporum, & Archiepiscoporum, *Can. Sacrorum 63. dist.* Quod si, exclusis Religiosis electio fieret; irrita haberetur. *Can. Obuenitibus. ibid. & Panormitanus in cap. 1. de Electionibus.* Postea Concilium Basiliense approbavit, ut vnaquæque Ecclesia, aut Collegium, seu Conuentus sibi Prælatum eligeret, ut in *Pragmat. Sanctione* patet, *Rubr. de Electionibus.* Veruntamen, quia Canonici, & alij Electores abutebantur, & propter abusum perditur Præiudicium; idem electionibus fuerunt priuati. Sextum tempus est horum Concordatorum, in quo datur nominatio Regi Francie de Archiepiscopopatibus, & Episcopopatibus, Abbatibus & Prioratibus, vel electiuis, & reditum est ad Tertium tempus supra descriptum. Cavendum erit tamen ne per abusum Omega aliquando reuoluet ad Alpha. *Can. Ab Exordio. 35. dist.* Hucusque Rebuffus. Quid ad hæc respondebit Anonymus. Vtinam illud Psalmi: *Omnis iniquitas oppilabit os suum.*

TRACTATUS DECIMVS,
HISTORICO-THEOLOGICVS,
DE
NUMERO ELECTORVM
IMPERATORIS,
Non augendo, vel minuendo, inconsulto Summo Pontifice.

RESOLVTIO PRIMA.

*An absque assensu Summi Pontificis, Septem Germania Electoribus passim Orlanus addi?
Ex quo inferitur, an potestas eligendi Imperatorem sit largita Septem Electoribus Germania à Summo Pontifice? Ex part. 10. tract. 4. Ref. 1.*

§. 1. **V**i teneret potestatem eligendi Imperatorem non fuisse largitam septem Electoribus Germania à Summo Pontifice, ad questionem propositam affirmatiue responderet: & ita docent ex hæreticis nostris temporis Theodorus Reixingx de *Regimine Saculari, & Ecclesiastico, lib. 1. class. 4. cap. 7. num. 3.* Andreas Kichen de *Saxonico non pronocandi iure cap. 1. num. 8. & 9.* Thomas Paumeller de *iurisdictione, lib. 1. cap. 2. num. 29.* Daniel Ottonus de *iure publico, cap. 10. & Gilacus Bexdorfius in cap. 1. Aurea Bulla Caroli IV. num. 14.* vbi sic asserit: Cum verò hic dicatur, Electores ad electionem iuxta antiquam consuetudinem debere proficisci: hinc non parum suspectum redditur, quod vulgò fertur septem Virorum institutionem per aliquam, tempore Ottonis I II. & Gregorij V. vel, ut alij Friderici I I. *Tom. IX.*

& Gregorij X. latam Constitutionem, factam esse: haudque leuis ponderis argumentum pro opinione eorum insurgit, qui existimant, id non tam expressa vel speciali aliqua Constitutione institutum, quam antiqua, & sensim, tacito vel expresso ordinum consensu, inualere cepta consuetudine introductum fuisse. Quicquid autem sit, si Principibus Electoribus eligendi Potestas per certam Constitutionem aliquam tributa fuit vnquam; eam non à Gregorio V. Pontifice, sed ab Ottone I II. Imperatore factam fuisse necesse est. Ita ille, cui etiam adde nouissime Carolum Vombagen de *iure publico, lib. 2. cap. 1. n. 9.* sic aientem: Maior inter Doctores dubitatio est, cui primordia, & institutio huius Collegij Electoralis adscribenda veniat? An Imperatori Ottone I II. & Gregorio V. Pontifici tanquam hoc in passu, consiliario, & suafori Imperatoris ut fert communis opinio: An verò, secundum alios Friderico I I. & Gregorio X. Papæ, vel aliis Imperatoribus ab Historicis denominatis? An potius non tam expressa, & specialis alicuius Constitutione illud Collegium, quam antiqua, & sensim, tacito ordinum consensu, approbata consuetudine introductum; & tandem à Carolo I V. & reliquis Imperij Proceribus Aurea Bulla confirmatum sit? Quod verius videtur, & *Qq 2* expressis

expressis probatur verbis in *cap. 1. in prin.* & ipse factetur Pontifex Innocentius III. in *cap. Venerabilem de elect.* Ita Vornhagen. Et quidem inter hæreticos opinio magis communis est, hanc potestatem septem Electorum non Constitutione Imperatoria, vel Pontificia introductam esse, sed tacito consensu Principum, ac ordinum Imperij interueniente paulatim, tempore immemoriali, & ita docet, præter Gandorpium, & Vombagen ubi supra Benedictus Crapzonius in *legem Regiam Germanorum c. 10. sect. 5. n. 20.* & in *Synopsi iuris Feudalis post. dist. 8. q. 1. n. 12.* Antonius Colerus in *sectionibus Inangularibus. sect. 1. Thesi 46.* & 47. Linnæus de *iure publico. lib. 3. c. 1. n. 7.* & seqq. Georgius Schorbornerius in *Politica. lib. 1. c. 32.* Dominicus Arumæus in *auream Bullam Caroli IV. Discursu 6. Thesi 3.* Martinus Romelinus eadem Bulla, *discursu 5. c. 4. Thesi 19.* & Petrus Fittza de *nobilitate. concl. 18. lit. D.* Vide etiam de hac materia Iustum Sinolet in *Collegio publico. de statu Rei Romanæ. dist. 2. Thesi 6.* Bofoldum, quando erat hæreticus de *Regia successione. lib. 2. dist. 3. Thesi. & seqq.* Hæmonium in *Disputationibus Politicis. dist. 3. nu. 48.* Matthiam Stephanum de *Iurisdic. tom. 1. lib. 2. p. 1. c. 5. num. 2.* & seqq. & Petrum Heigium in *QQ. Saxonici. p. 1. q. 3.* & 4. cum aliis penes ipsos.

RESOL. II.

Opinio negativa proponitur, & probatur, tum ex iure Canonico, tum etiam auctoritate Historicorum, & Diplomatum ipsorum Electorum, septem Electores Germania potestatem eligendi Imperatorem à Sancta Romana Sede accepisse. Ex part. 10. tr. 4. Ref. etiã 2.

Sup. hoc & §. 1. Sed quicquid supradicti sentiant, & dicant, asserendum est firmiter ex Iure Canonico, & auctoritate fere omnium Doctorum Catholicorum, Septem Electores Germania potestatem eligendi Imperatorem à Sancta Romana Sede accepisse. Probatur primò, nam Innocentius III. in *cap. Venerabilem de elect.* aperte testatur: In Germanis Principibus ius, & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promouendum, recognoscimus, vt debemus, ad quos de iure, & antiqua consuetudine noscitur pertinere, præsertim cum ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolica Sede proueniat. Et Clemens V. in Concilio generali Viennensi, vt refertur in Clem. Romani, de iureiurand. Ecclesia, inquit, Romana à Græcis Imperium transtulit in Germanos, & ab eadem ad certos eorum Principes, ius & potestas eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promouendum peruenit. Hoc idem testantur Pontificij Iuris Interpretes, Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, Panormitanus, Cardinalis & ceteri partim in *cap. Venerabilem* partim in *Clem. Romani*, citati; S. Thomas in *Opusc. de Regimine Principum. lib. 3. cap. 19.* Augustinus Triumphus in *Summa de Potestate Ecclesia. quest. 35. art. 2.* Aluarus Pelagius, *lib. 1. de Planctu Ecclesia. art. 13. & 21. 37.* & 41. D. Antoninus, *part. 2. Historia. tit. 17. capite 4.* Idiplum quoque, & Historici tradiderunt; Blondus, *Decadis 2. lib. 3.* Platina in *vita Gregorij V. Io. Villanus lib. 4. Historie. cap. 2.* Aencas Sylvius in *Epitome Blondi*, & Martinus Polonus in *vita Gregorij V. Nauclerus quoque in Chronol. p. 2. Generat. 35.* ac ceteri Iuniores. Et certè id ratio videtur ostendere; neque enim verisimile est, Germaniæ Principes id ius concessisse, cum ad eos pertineret solum ius eligendi Germaniæ Regem, non Regem Romanorum. Vnde post Carolum Crassum, & Arnulphum ex familia

Caroli Magni Imperatores Romanorum, Germaniæ Procures Ludouicum Arnulphi filium, & Conradum à Franconia virum, & Henricum cognomento Aucipem, Saxoniam, & Thuringiam Ducem, filium Othonis Ducis, & patrem Othonis Magni Imperatoris, Reges Germanorum, non Romanorum elegerunt, teste Sigonio, *lib. 6. de Regno Italia. an. 911. & 919.* Item nullus Germaniæ Rex fuit saluatus, & habitus Rex Romanorum; nisi quem Romani, siue Itali receperunt: & nullus est Imperator saluatus; nisi quem Romanus Pontifex approbasset, vnxisset, consecrasset, & coronasset. Item Imperator eligitur, & creatur ob commune bonum populi Christiani contra Hæreticos, Schismaticos, & Paganos, vt Ecclesiæ Patronus, Tutor, Defensor, & Protector, at Romani Pontificis est talem ministrum seu Patronum deligere; cum sit Christi Domini Vicarius: ergo Germaniæ Principes non potuerunt sua auctoritate decernere, vt penes septem viros esset ius & potestas Imperatorem eligendi.

2. Probatur secundò nostra opinio ex his, quæ seruat Nicolaus Bellus de *Pontific. discursu. 1.* vbi hæc ait: Sequitur ex hoc vt Pontifex in rebus Imperij, multò magis se immiscere queat, vt pote quæ iuris Pontificij sunt, sedique Apostolicæ immediatè subiectæ. Id autem probatur, quia Gregorius V. numerum Electorum instituit, quibus eligendorum Cesarum facultatem concessit: Et quamquam authentica exempla Bullæ Auræ, quam hac de causa editit, profertur nequeunt: nihilominus, cum magnum susceperim laborem, vt huius rei dilucidam veritatem competirem; pleræque patentes litteræ cum earum exemplaribus ad manus meas deuenere, quibus antiqui multi Electores expressè fatebantur, suam se auctoritatem Summis Pontificibus acceptam referre, quemadmodum in Arce Sancti Angeli in Thefauro, & in tribus libris, quibus titulus: *Prærogia Imperatorum*: videre est: nec non in Bibliotheca Vaticana; vbi, exempla sunt desumpta ex iis; quæ in Arce Sancti Angeli custodiuntur. Ex quibus clarè patet, Electorum auctoritatem, eorumque institutionem à Sancta Romana Ecclesia dependere. Quæ, vt magis comprobentur, in medium assero, pro diuersis temporum occasionibus Electores à diuersis Pontificibus eligendi priuilegio spoliatos esse, quemadmodum olim Ioannes XXII, id effectit, Sed & Leo X. Ducem Saxoniam priuauit, Clemens autem VI. electionem Caroli V. validam fuisse etiam absque eiusdem Ducis suffragio, sustulit, atque asseruit, quemadmodum in libro quodam, qui corio rubeo integitur, cernere est; cui libro titulus, *Capitulationes Principum*: & conseruatur in Pontificio Promptuario. In registris autem Leonis X. & Clementis VII. in Archivio Cameræ Apostolicæ hæc auctoritas lucidius apparet, nam statim atque Rex Romanorum, vel Imperator electus est; Electores à Pontifice confirmationem petunt: sæpiusque cum Papa consensum non præstitisset, ad nouam electionem deuentum est, quemadmodum in dictis libris, si diligenter attendantur, obseruare est. Ita Bellus *vbi supra*; cuius verba etiam inuenies per extensum apud Adamum Contzen, *Politico. lib. 7. c. 6.*

3. Et tandem probatur tertio nostra sententia Testimonio ipsorum Imperij Electorum Principum, dum ad Nicolaum I I. publicas misere tabulas, quarum hoc initium est. Nos Principes Imperij Vniuersis præsentem paginam inspecturis. Complectens ab olim sibi Romana mater Ecclesia, quadam quasi germana charitate, Germaniam; illam eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod est super omne nomen; temporaliter tantum prædientium super terram;